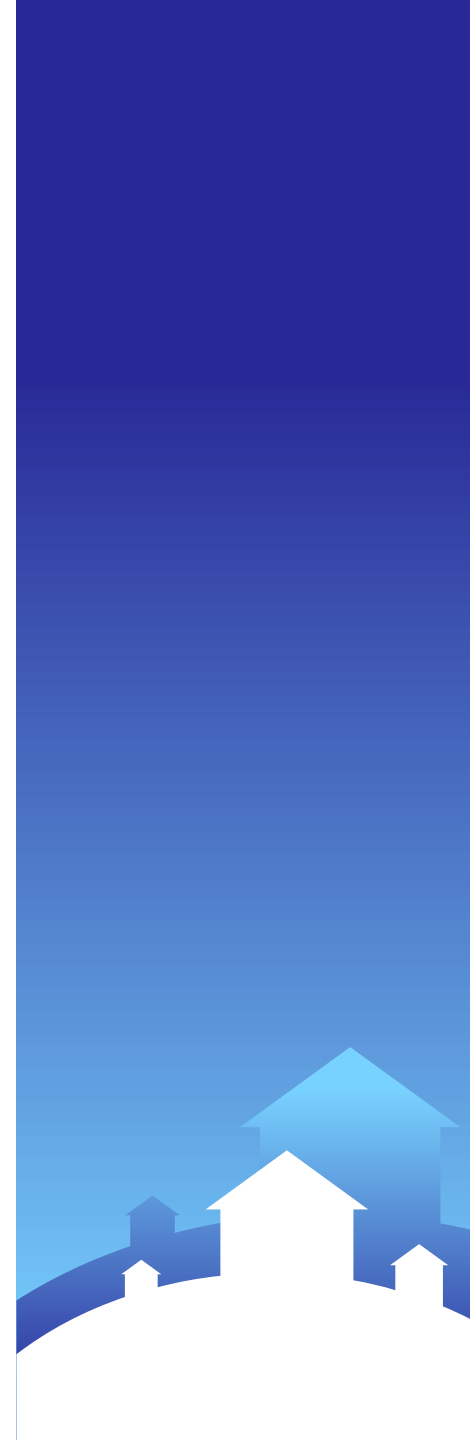

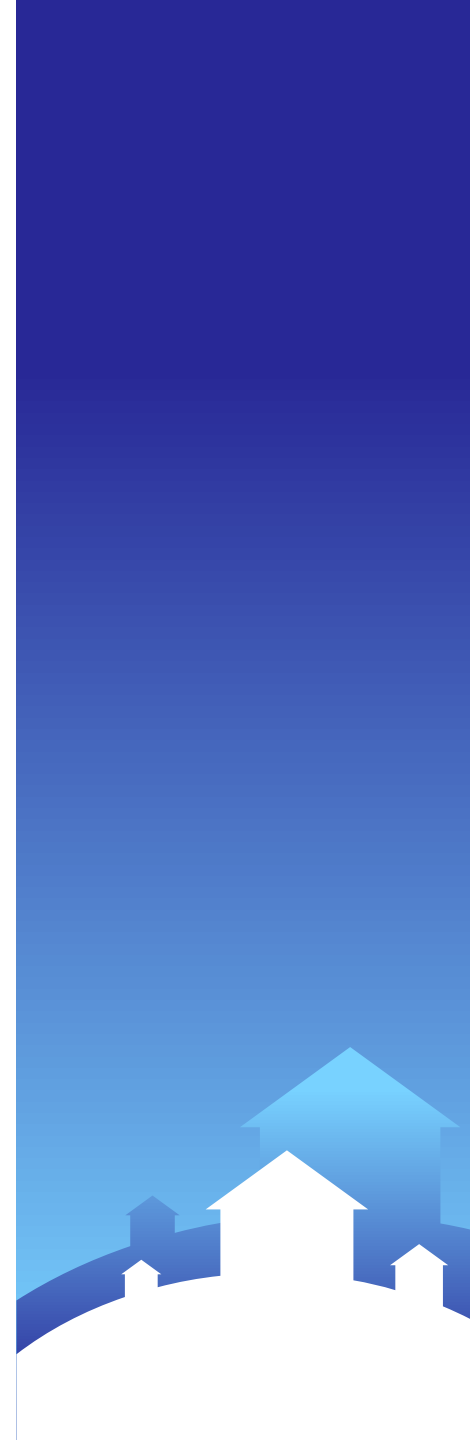
KVANK/Työn ja päivätoiminnan valiokunta

Kokous 10.12.2012

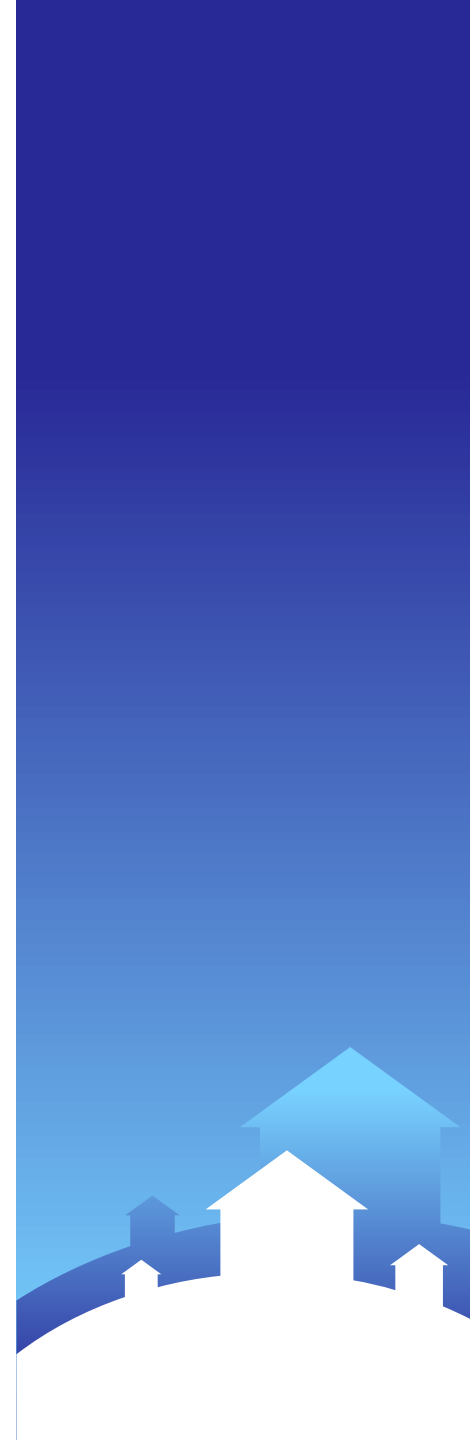
Asialista

1. Kokouksen avaus
2. Kokouksen asialistan hyväksyminen
3. Läsnäolijat
4. Edellisen kokouksen muistion tarkastaminen
5. Aamupäivän tutustumiskäynnin kommentointi
6. Kokemuksia työllistymisen tukemisesta: Kehitysvammaliiton ja K-kauppiasliiton Monenlaisia työntekijöitä -hanke
7. Valiokunnan jäseniltä saadut näkökulma- /kysymysehdotukset STM:n TEOS-työryhmälle
8. Valiokunnan työskentelyn organisointi: määräaikaiset alajaokset ja valiokunnan yhteiset kokoontumiset
9. KVANK:n yksilöllisen tuen laatukriteerit suhteessa työn ja päivätoiminnan pohdintoihin
10. Alajaostyöskentelyn tavoitteiden määrittelyä tuplatiimityöskentelynä
11. Alajaosten työskentelysuunnitelmien laatimista
12. Muut mahdolliset asiat
13. Kokouksen päättäminen

Tiedoksi

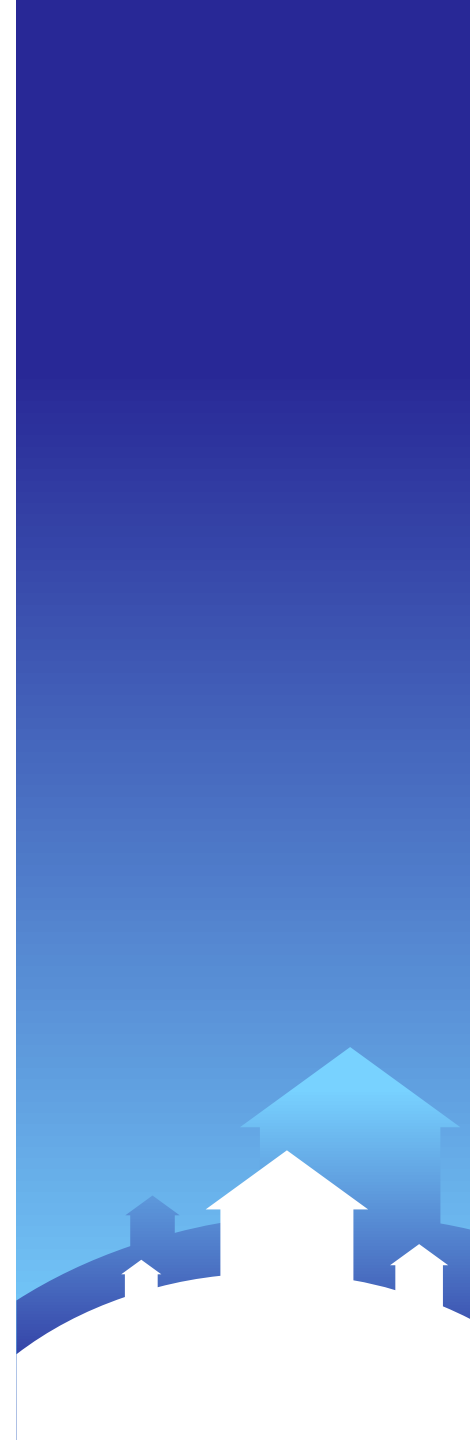
- KVANK: Kansalainen hankintalain hetteikössä -seminaari 14.1.2013, Helsinki
<http://www.kehitysvammaliitto.fi/suomeksi/koulutus-ja-kehittaminen/koulutus-ja-tapahtumakalenteri?a=view&id=85>
- KVANK: Valta Virtaa – Konferenssi osallisuudesta ja itsemääräämisestä 12.-13.6.2013, Tampere
<http://www.kehitysvammaliitto.fi/suomeksi/koulutus-ja-kehittaminen/koulutus-ja-tapahtumakalenteri?a=view&id=95>
- Tiedän mitä tahdon! -projekti: Henkilökohtaisen budjetoinnin kokeiluhankkeen päätösseminaari 10.12.2013, Helsinki
<http://www.kehitysvammaliitto.fi/suomeksi/koulutus-ja-kehittaminen/koulutus-ja-tapahtumakalenteri>
- EUSE: 11th European Union of Supported Employment Conference 11.-13.6.2013, Dublin
<http://www.eusedublin2013.com/>
- VATES-säätiö: Avotyötoiminnasta palkkatyöhön -julkaisu ja esite
www.vates.fi/palkkatyohon

5. Aamupäivän tutustumiskäynnin kommentointi

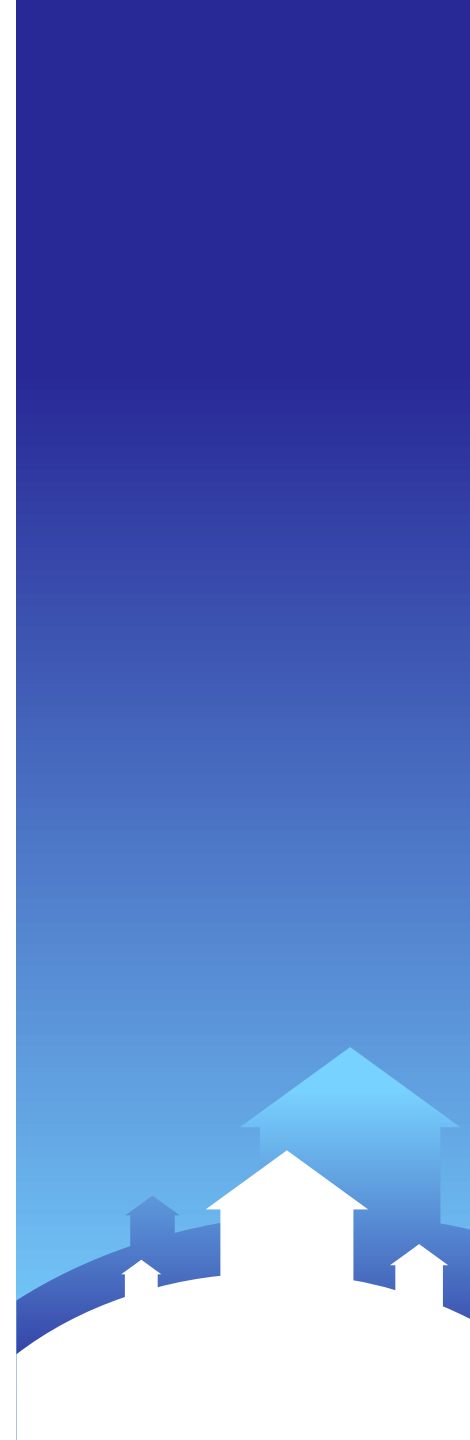
(Vantaan kaupungin työ- ja päivätoiminta ja henkilökohtaisen budjetoinnin kokeilu)

- Minkä asian haluat erityisesti jakaa muiden kanssa?
 - Toimintaan kohdistuu kovia säästötavoitteita, mutta tästä huolimatta kehittämistä käynnissä ja ”tekemisen meininkiä”. Vanhasta perinteestä poikkeavia juttuja, kuten klubitoiminta ja määräaikaiset ”projektit”.
 - Säästöpolitiikasta huolimatta ovat panostamassa lisäresurssia työhönvalmennukseen (= työhönvalmentajan vakanssi)
 - Lukumääriä palvelujen käyttäjien sijoittumisesta = työllistymisestä → aikaansaannosten esittely, mittarit
 - Diagnoosin tuijottamisen sijaan henkilön tarve palvelun perustana → paljon eri diagnooseja
 - Yksilökeskeinen suunnitelmatyöskentely
 - Työhönvalmentajan koulutus- ja kokemustausta voi mieluusti olla myös jokin muu kuin sosiaaliala
- Mitä asiaa jäit näkemäsi ja kuulemasi perusteella pohtimaan?
 - ”Päivähoito”-termi → Vantaan kaupungin omissa asumispalveluyksiköissä ei ole päivisin henkilökuntaa → asukkaiden päiväaikaisen toiminnan/oleskelun järjestäminen
 - Työntekijöiden nimikkeet (ohjaaja – työvalmentaja – työhönvalmentaja)
 - Mitä päivätoiminta – ”päivähoito” – työtoiminta pitävät konkreettisesti sisällään?
- Mitä antia näkemälläsi ja kuulemallasi voisi olla valiokunnan työskentelyyn?
 - Yhteiset seurantajärjestelmät ja mittarit?

6. Kokemuksia työllistymisen tukemisesta: Kehitysvammaliiton ja K-kauppiasliiton Monenlaisia tuloksetekijöitä -hanke

*Työvalmentaja Johanna Kinnunen,
Kehitysvammaliitto*

K-kauppiat kehitysvammaisia ihmisiä työllistämässä - tarinoita Suomesta

Monenlaisia tuloksentekijöitä -hanke
Johanna Kinnunen & Heikki Seppälä
Kehitysvammaliitto 2012

100-vuotias K-kauppiasliitto yhteistyössä Kehitysvammaliiton kanssa

- K-kauppiasliitto luovutti Kehitysvammaliitolle juhlavuotensa kunniaksi Keskolta ym. saamansa lahjoitusvarat
- Näillä lahjoitusvaroilla KVL toteuttaa määräaikaisen työllistämishankkeen (1.4.–31.12.2012)
- Yhteiskuntavastuu: yrityksillä on taloudellisen vastuun lisäksi vastuu vaikutuspiirissään olevien ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnista
- Yhteiskuntavastuu on hyväntekeväisyyttä aktiivisempaa, ts. aktiivisten toimien edistämistä, ei vain rahan antamista

Monenlaisia tuloksetekijöitä

- Tavoitteena on tukea kehitysvammaisten ihmisten työllistymistä luomalla heille työpaikkoja K-ryhmän kauppoihin
 - Tavoitteena on aina työsopimuksen solmiminen, ts. palkkatyö, avotyö ei ole vaihtoehto
 - Nykyisiä avotyöjärjestelyjä pyritään neuvottelemaan työsopimussuhteisiksi
 - Toimialueena on koko maa, käytännössä ainoastaan ne paikkakunnat, joilla on työhönvalmennuspalvelua
 - Konkreettiseksi tavoitteeksi asetettiin aluksi 5 uutta työsuhdetta
- Yleisenä tavoitteena on vaikuttaa asenteisiin sekä yritysten, viranomaisten ja vammaispalveluiden työkäytäntöihin

Monenlaisia tuloksetekijöitä

- Hankkeen oma työvalmentaja aloittanut tyhjältä pöydältä 2.4.2012
- Hän toimii yhteistyössä paikallisten työnantajien ja työhönvalmentajien kanssa ja TE-toimiston kanssa
- Hankkeen koordinaattori n. 1 pv/vko
- Hankkeella on omat sivut, mm. tietopaketti työnantajille, blogi, ks. www.kehitysvammaliitto.fi
- Hankkeen työvalmentajalla on muutama ”oma” valmennettava
- Otettu sähköpostilla yhteyttä >1218 K-kauppiaaseen toukokuussa ja toisen kerran elokuussa ja lopuksi marraskuussa
- Oltu tiiviissä vuoropuhelussa n. 50 kauppiaan, työvalmentajien ja 11 TE-toimiston kanssa

Monenlaisia tuloksentekijöitä

- Hanke antaa työllistämiseen liittyvää tietoa ja neuvontaa sekä auttaa kauppiaita löytämään lähimmän työhönvalmentajan, jonka kanssa asiassa voi edetä
- Hanke tukee paikallisia työhönvalmentajia erityisesti näiden neuvotteluissa paikallisten TE-toimistojen kanssa
- Yhteydenotot eri tahoilta ympäri Suomea lisääntyvät koko ajan
- Työnantajia varten tehty valistus-DVD ”Tuloksentekijöitä työllistämässä”
- Lehtihaastatteluja

Monenlaisia tuloksetekijöitä

Lisäksi:

- Esiintyminen TV1:n uutisissa
- Yle radion haastattelu
- Mukana verkostoissa, aktiivista tiedon levittämistä
 - Vammaisfoorumi, TEM, STM, TE-toimistot, seminaarit, tuettu työllistyminen, toimintakeskukset, säätiöt, työnantajat, oppilaitokset, omaiset
- Avoimuus ja jatkuva raportointi yhteistyökumppaneihin rakentaa luottamusta → yhteiskuntavastuu!

TYÖLLISTYMIÄ

- Tilastoa:
 - Hankkeen aikana on tähän mennessä solmittu yli 10 % työsopimusta verrattuna aikaisempiin tilastoihin. Suurin osa palkkatuen turvin. Suunnilleen joka toisella työllistyneellä on työkyvyttömyyseläke.
 - 1 kesätyö
 - 1 työharjoittelu
 - Prosessi on kesken n. 30 työpaikan kohdalla; näistä n. 5–10 johtaa todennäköisesti työllistymiseen
 - Tilanne elää koko ajan
 - Tuloksettomina päättyneitä työllistämisyrittäyksiä on tähän mennessä n. 20

Kokemuksia

- Tämä ei ole enää vain työllistämishanke, vaan
 - Vaikuttamishanke: Kannustetaan niin työnantajia kuin työvalmentajia aitoon työllistämiseen
 - Tiedotushanke: Aktiivista tiedonvälitystä puhelimitse, s-postitse, tv, radio, lehdistö, läsnä paikan päällä
 - Hanke on myös nostanut esille monia kummallisuuksia kehitysvammaisten ihmisten työllistämiseen liittyen
- Päällimmäinen kokemus: Muutos on nyt käynnissä!
 - Kehitysvammaisia ihmisiä **voi ja pitää** tukea työllistymään avoimille työmarkkinoille
 - Kritiikki ns. avotyötä kohtaan voimistuu koko ajan
 - Valtiovalta on herännyt tarpeeseen edistää kaikin tavoin ns. vajaakuntoisten työllistymistä TEM, STM

Monenlaisia työtoimintapalveluita

- Vain muutamassa kunnassa on asetettu tavoitteeksi työllistyminen avoimille työmarkkinoille
- Monilla työtoimintayksiköillä on tiukkoja tulostavoitteita, ts. niiden on omilla tuotoilla katettava osa kustannuksista
 - Johtaako tämä siihen, että järjestelmä pitää kiinni niistä henkilöistä, joilla olisi parhaat edellytykset työllistyä (s.o. pitää heidät omina ”tuloksentekijöinä”)?
- **Asenteet ovat monin paikoin jopa työllistämistä vastaan!**
 - Ollaan oikeasti sitä mieltä, etteivät kehitysvammaiset kuulu työmarkkinoille ja että nykyinen järjestelmä on tällaisenaan hyvä

Monenlaisia työnantajia

- **Kauppiaiden kirjo on suuri**
 - Monella on valmiiksi hyvä asenne
 - Kehitysvammaisuus itsessään ei ole välttämättä kiinnostava asia, mahdollisuus saada hyvä osa-aikainen työntekijä kiinnostaa
- **Avotyöjärjestelyyn on kasvettu kiinni**
 - Eräässäkin kaupassa kehitysvammainen avotyöntekijä on yrityksen pitkäaikaisin työntekijä!
 - Avotyöntekijöitä on vaativissa ja monipuolisissa tehtävissä
 - Tällaisten ”avotyödiilien” muuttaminen työsuhteiksi on haasteellista
- **Moni kauppias tuskailee sen kanssa, ettei osa-aikaisiin avustaviin tehtäviin saa työvoimaa**
 - Esim. lounasravintolan tiskaaja huoltoasemalla
- **Kaupan alalla on totuttu ns. erilaisiin työntekijöihin**
 - Ennakkoluuloja on, lähinnä pelkoja, sairauspoissaoloista

Monenlaisia työvalmentajia

- **Työvalmentajien kirjo on suuri**
 - Moni on innostunut siitä, että saa hankkeesta potkua omalle työlleen – rohkaistunut ajamaan asiakkaitaan palkkatyöhön
 - Myös päinvastaisia asenteita: ”Mitä kehitysvammaisille palkkaa maksamaan, eiväthän ne ymmärrä rahan päälle”
- **Suuri tiedon tarve**
 - Työtulojen ja palkkatulojen yhteensovittaminen vuositasolla
 - Palkan ja työtuntien laskeminen, työllistyjän tukeminen työ-sopimuksen solmimisessa
 - TE-toimistojen tarjoaminen tukimahdollisuuksien hyödyntäminen
 - Milloin kannattaa jo jättää eläke lepäämään?
- **Omat taustaorganisaatiot asettavat työvalmentajille epäselviä odotuksia ja toisaalta rajoituksia – työllistäminen ”systemistä ulos” ei kuulu työtehtäviin!**

Monenlaisia TE-toimistoja

- TE-toimistojen kanssa väittely on vienyt suuren osan hankkeen työvalmentajan työajasta!
 - Joidenkin TE-toimistojen kanssa työskentely on selkeää ja työnantajalle myönnetään eläkkeensaajan työllistämiseen palkkatukea ilman venkoilua
 - Moni TE-toimisto on tyrmännyt palkkatukihakemuksen oikopäätä, kun työnhakija on eläkkeellä – tämä menettely on kuitenkin vastoin lakia ja ohjeita
 - TEM:stä on pyydetty ja saatu yksiselitteinen ohjeistus ja sitä on ministeriön luvalla jaettu kentälle.
- TEM antanut asiasta selkeän ohjeen jo 2009! Mistään uudesta asiasta ei todellakaan ole kysymys.

Monenlaisia työllistyjiä

- Tutkinto ammatillisesta koulutuksesta, kymmeniä työkokeiluja ja -harjoitteluja hyvin arvioinnein, mutta ei yhtään työsuhdetta
- 10–17 vuotta avotyössä 0–12€/pv, aina vain vastuullisempia ja itsenäisempiä työtehtäviä, jopa viikonloppu ja pyhäpäivät
- Sitoutunutta, omaa työtään syvästi arvostavaa työvoimaa, jolla on vaikutusta koko työyhteisön ilmapiiriin
- Kehitysvammaiset eivät osaa itse vaatia tasa-arvoista kohtelua, koska heiltä puuttuu tietoa.
- He eivät ymmärrä, että olisi olemassa vaihtoehto

→ Työllistyneiden ihmisten nopea voimaantuminen on aina yhtä järisyttävä ilmiö!

Esimerkkitapauksemme Mikko, 30v.

Tekee osa-aikatyötä kaupassa 18–20t/vko.

Mitä ns. avotyö merkitsee taloudellisesti? Entä palkkatyö?

	Avotyötoiminta (5€/pv)	Avotyötoiminta (12€/pv)	Työsopimus, työsuhde eläkkeen lisäksi palkkaa max. 713,73 €/kk
Työstä saatava korvaus	90 (työosuusraha)	216 (työosuusraha)	685 (tes:n mukainen palkka)
Edell.+eläke / kk	797	923	1 392
Vuosiloma	saa loman ajalta pelkän eläkkeen	saa loman ajalta pelkän eläkkeen	palkallinen vuosiloma + lomarahaa 343
Vuositulot työstä ja eläkkeestä	990 + 8484 = 9474	2376 + 8484 = 10 860	8565 (sis.lomarahaa) + 8484 = 17 049
Verotus + sosiaali- turvamaksut	veroton, ei sotu-maksuja	veroton, ei sotu-maksuja	maksaa eläke- ja työttömyysvakuutusmaksun sekä sv-maksun; ennakonpidätys yhteensä n. 10%
Työterveyshuolto	ei	ei	kyllä
Työeläke	ei kartu	ei kartu	jos jatkaa näin 63 vuotiaaksi, työeläke on 301€/kk
Työtulot / 10v.	9 900	23 760	85 650
Työtulot / 20v.	19 800	47 520	171 300
Työtulot / 30v.	29 700	71 280	256 950

- Avotyötoiminnassa Mikko menettää joka vuosi jopa 7500€ verrattuna siihen, että hän tekisi saman verran samaa työtä normaalissa työsuhteessa
 - Palkkatyön tekijänä hän maksaa sotu-maksua ja veroa
 - asumistuki ehkä pienenee jonkin verran, mutta silti hän jää palkkatyön tekijänä voitolle
 - Lisäksi hän ansaitsee itselleen työeläkettä
- Työuransa aikana Mikko menettää jopa yhden asunnon hinnan, kun ei saa työstään palkkaa
- Vaikka Mikko saisi sekä eläkettä että osa-aikatyöstä palkkaa, hän on yhä pienituloisen muihin verrattuna
 - Järjestelmän hyväksikäytön vaaraa ei todellisuudessa ole!

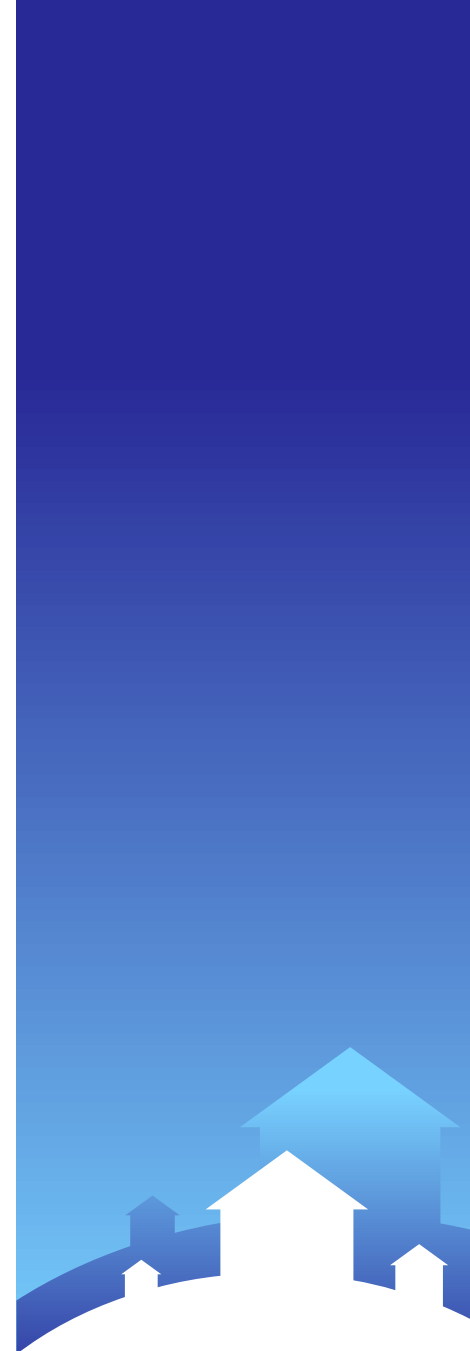
KIITOS KUUNTELEMISESTA!

7. Valiokunnan jäsenten näkökulma-/kysymysehdotukset STM:n TEOS-työryhmälle

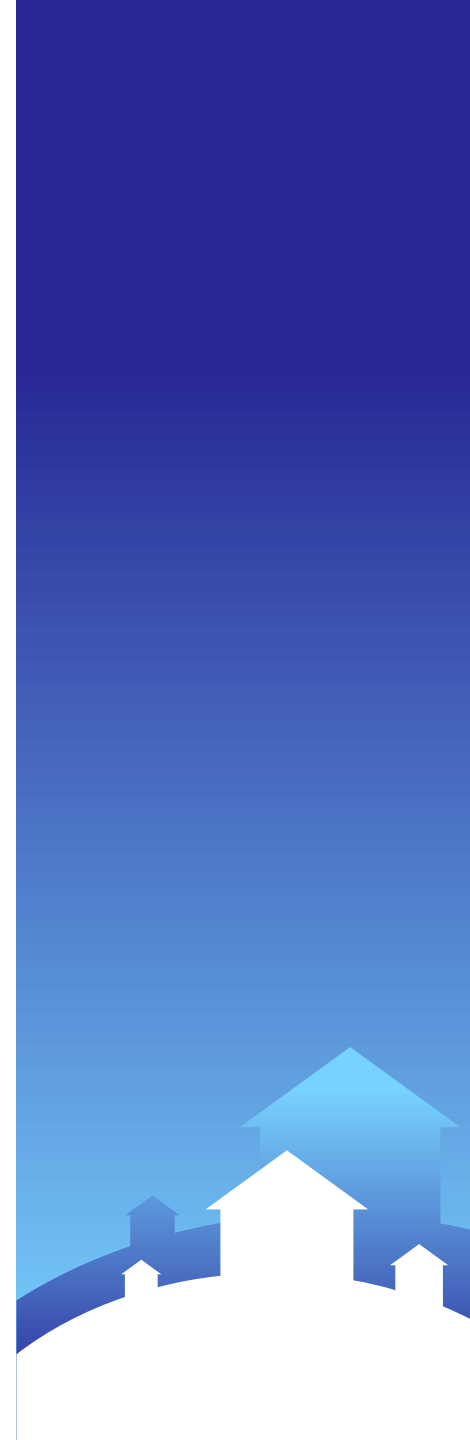
- Kyselyn vastausohjeistus
 - Käytettävien käsitteiden määrittely: tarkka muotoilu, jotta kunnissa tiedetään, mihin on tarkoitus vastata
 - Ajankohta: miltä ajankohdalta kysyttäviä asioita kartoitetaan? Läpileikkaus vai tietty ajanjakso?
 - Kuka on kyselyyn sopivin vastaaja? → Vihje: voisi olla hyödyllistä vastata työryhmänä
 - Kuka on kyselyn vastaaja?
 - Onko tarpeeksi/riittävästi –kysymykset: vastaus riippuu vastaajasta!
- Toiminnan tarkoitus ja tavoitteet
 - Päivätoiminnan tavoitteet? Mikä on päivätoiminnan järjestämisen tarkoitus (vrt. pois kodista vai mielekästä toimintaa)?
 - Työhönvalmennuksen työelämätavoitteellisuus?
 - VPL:n mukaisen päivätoiminnan määrät (vrt. oikeus 5 päivänä viikossa)? Onko vähempi määrä asiakkaasta lähtöisin vai jostain muusta?
 - Mitä eri palvelutuotteita päivätoiminnassa/työtoiminnassa/työllistymisen tukemisessa on (vrt. esim. Eskoon ”kymppiluokka” jatkokon valmentavana toimintana, ”elämään valmentava päivätoiminta”)? → Erialaisten valmentavien jaksojen järjestämisen motiivit, tarkoitus? Seuranta?
- Työhönvalmennus
 - Onko kunnassa työhönvalmentajaa (joka tavoittelee palkkatyötä asiakkailleen)?
 - Onko työhönvalmentaja myös aktiivisesti työpaikoilla läsnä työllistynyttä tukemassa? Vrt. suuri asiakasmäärä johtaa siihen, että työhönvalmentaja vain käväisee paikalla
 - Kuinka moni avotyötoiminnassa olija voisi työllistyä palkkatyöhön, jos sopiva tuki olisi olemassa?
 - Työnetsinnän järjestäminen?
 - Kulkeminen työpaikalle – työmatkakulut työllistymisen esteenä?

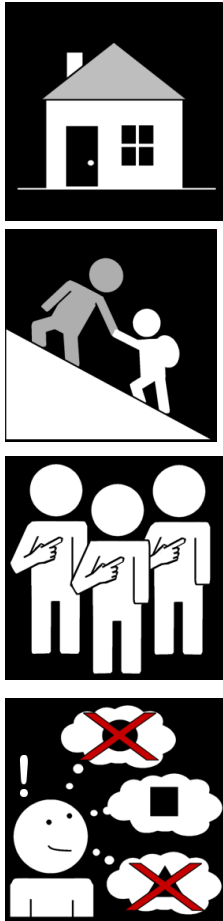
- Työelämäosallisuutta tukevan toiminnan suunnittelu, seuranta ja arviointi
 - Onko työtoiminnassa/päivätoiminnassa asiakaskohtaisia suunnitelmia, joiden toteutumista myös seurataan (→ yksilölliset polut)?
 - Miten lähtötasoa arvioidaan? Onko arviointimenetelmiä käytössä (ja jos on, mitä)?
 - Työ- ja päivätoiminnan pitkäaikainen vaikuttavuus – millaisia polkuja syntyy
 - Nimikkeitä on muutettu – mutta onko toiminta muuttunut (vrt. ohjaajasta työvalmentajaksi) → selkeät konkreettiset tulokset toiminnan tuloksista
 - ”Työn perässä muuttaminen” → mikä ohjaa ihmisten muuttoa? Yleensä suunnitellaan asumisen ratkaisut edellä, vasta sitten työelämäkysymyksiin liittyvät asiat.
 - Laitosasumisen lakkauttaminen (vrt. valtioneuvoston periaatepäätös) --> miten kunnissa varauduttu työ- ja päivätoiminnan kehittämiseen/lisäämiseen? Miten huolehditaan yksilöllisistä työ- ja päivätoiminnan/työllistymisen ratkaisuista laitoksista muuttavien osalta?
 - Kehitysvammaisen henkilön urakehitys: tuetaanko suunnitelmallisesti, kuka tukee...?
- Kunnan rooli
 - Kuntien käytännön yhteistyö te-toimistojen kanssa
 - Kuka päättää kehitysvammaisen henkilön osalta siitä, missä henkilö on työ- tai päivätoiminnassa? ”Tahdonvastainen työ- tai päivätoiminta”
 - Kunnat itse työllistäjinä? Mahdollisuudet ja esteet kunnan omaan työllistämiseen?
 - Kuntien näkemys siitä, onko kehitysvammaisten henkilöiden palkkatyöllistymisen tukeminen kunnan vastuulle kuuluvaa?
 - Yhteistyö kunnan sisällä: onko kokonaisuus hallussa/tiedossa/yhteistyötä eri ryhmien kanssa toimivien välillä kunnan sisällä?
- Yhteistyö oppilaitosten kanssa
 - Työ- ja päivätoiminnan yhteistyö oppilaitosten (peruskoulu, ammatillinen erityisopetus) kanssa → kysymyksen palastelu/tarkentaminen

8. KVANK:n yksilöllisen tuen laatukriteerit suhteessa työn ja päivätoiminnan pohdintoihin

*KVANK:n laatuvaliokunnan puheenjohtaja,
Kehitysvammaliiton Koulutus ja vaikuttaminen -
yksikön johtaja Susanna Hintsala*

Yksilöllisen tuen laatukriteerit

Laatukriteerien käyttötarkoitus:

- Laatukriteerit on tarkoitettu vammaisten ihmisten, heidän perheidensä, palvelun tuottajien, kunnan ja valvontaviranomaisten käyttöön.
- Kriteerit on laadittu erityisesti asumista tukeville palveluille, mutta ne soveltuvat myös muiden palvelujen määrittelyyn ja arviointiin.
- Palvelujen järjestämisen ja tuottamisen lähtökohtana ovat henkilön yksilölliset tarpeet.
- Tavoitteena on, että järjestetty tuki ja palvelut mahdollistavat vammaiselle henkilölle oman näköisen elämän.
- Kriteeristö koostuu kolmesta osasta:
 - Yleinen osio, jossa kuvataan laatukriteerit yksilön, palvelujen tuottamisen ja järjestämisen ja valtakunnallisen ohjauksen näkökulmista
 - Liitetaulukko, jossa on määriteltynä keskeisimmät laatuvaatimukset
 - Selkokielineen kuvaversio, jossa tiivistetään asiakkaan näkökulmasta laatukriteeristön keskeisin viesti.

Laatukriteerien valmisteluprosessi

- Laatukriteerit on laadittu kehitysvamma-alan asumisen neuvottelukunnassa.
- Kehitysvamma-alan asumisen neuvottelukunta on kehitysvamma-alan järjestöjen, kehitysvammaisten henkilöiden ja heidän läheistensä ja julkisten toimijoiden yhteistyöverkosto. Neuvottelukunta edistää YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskevan yleissopimuksen toimeenpanoa Suomessa ja tekee työtä asumiseen liittyvien palveluiden laadukkaan järjestämisen puolesta.
- Laatukriteerien valmisteluun osallistui palvelujen käyttäjien edustajia, työntekijöitä, johtoa, järjestöjen, kuntien ja eri palvelujen tuottajien edustajia.
- Laatukriteerit on tehty kehitysvammaisten ihmisten näkökulmasta, mutta ne soveltuvat myös muiden erityistä tukea asumisessaan tarvitsevien ihmisten tuen ja palvelujen laadun arviointiin.

Kriteeristön osa-alueet

1. Palveluni vastaavat minun yksilöllisiä tarpeitani. (yksilölliset palvelut)
2. Päätän omista asioistani ja saan siihen tukea. (tuettu päätöksenteko)
3. Minua kohdellaan kunnioittavasti. (kunnioittava kohtelu)
4. Palveluni ovat riittäviä ja lainmukaisia. (lainmukaiset palvelut)
5. Palveluni turvaavat ihmisoikeuteni. (ihmisoikeuksien turvaaminen)
6. Olen mukana lähiyhteisössäni ja yhteiskunnassa. (osallisuus lähiyhteisössä ja yhteiskunnassa)

1. Yksilölliset palvelut

Yksilön taso:

- Minulla on oikeus valita erilaisista vaihtoehtoista, missä ja kenen kanssa asun.
- Osallistun tukeni ja palvelujeni suunnitteluun ja päätöksentekoon: mm. avun ja tuen tarpeen arviointi, avustajien hankinta, avustustuntien käyttö, palvelusuunnitelma, erityishuolto-ohjelma, palvelusopimus ja vuokrasopimus. Voin käyttää tarvittaessa apunani minun asiani hyvin tuntevaa edustajaa.
- Minulla on oikeus saada tietoa eri palveluista, palvelujen sisällöistä ja sekä siitä, miten minun osallisuuteni mahdollistetaan.
- Saan muuttovalmennusta ennen ja jälkeen muuton.
- Palveluni tukevat minulle tärkeiden asioiden toteutumista. Palveluissani otetaan huomioon minun elämäntyylini ja -tapani. Päivittäiset toimeni muodostuvat minun elämäntapavalinnoistani eivätkä henkilökunnan työvuoroista.

1. Yksilölliset palvelut

Palvelujen järjestämisen ja tuottamisen taso:

- Avun ja tuen tarpeen arviointi ja palvelusuunnittelu tehdään henkilön ja häntä tukevien läheisten kanssa. Edustajaa käytetään silloin, kun henkilö ei pysty edes tuetusti osallistumaan omaan avun ja tuen tarpeen ja palvelujen suunnitteluun.
- Palvelujen sisältöjen kuvaus tehdään näkyväksi myös palvelujen käyttäjille. Palvelun sisältö kuvataan selkokielellä tai muilla asian ymmärtämistä ja siitä neuvottelemista tukevilla tavoilla.
- Resurssit ja työajan käyttö suunnitellaan asiakkaan palvelutarpeiden mukaan.
- Palvelut on mitoitettu yksilöllisinä palvelupaketteina/henkilölle varattuina tukitunteina.
- Työn järjestelyt (esim. työajat ja -vuorot) perustuvat aina ensisijaisesti asiakkaiden tarpeisiin työlainsäädännön vaatimukset huomioon ottaen.
- Hankintamenettelyssä otetaan huomioon yksilölliset tarpeet.
- Vuokrissa ja ylläpitomaksuissa ei ole piilotettuja kustannuksia.

1. Yksilölliset palvelut

Palvelujen järjestämisen ja tuottamisen taso:

- Yksilöllinen tuki turvaa muutakin kuin "hengissä pysymisen" ja toiminnan kodin sisällä (ns. välttämättömän avun periaate):
 - henkilö pääsee ulos päivittäin niin halutessaan
 - henkilö saa tarvittavan avun henkilökohtaisiin asiointeihinsa.
 - henkilö saa tarvittavan avun vapaa-ajan toimintaan osallistumisessa kodin ulkopuolella
 - henkilö saa tarvittavan avun kanssakäymiseen hänelle tärkeiden ihmisten kanssa
 - henkilö saa tarvittavan avun yhteiskunnalliseen toimintaan osallistumisessa
- Vuotuinen palvelujen laadun arviointi sisältää aina vaiheen, jossa kerätään tietoa asiakaskokemuksista.
- Asiakkaille on kerrottu, miten palveluista voi antaa palautetta ja miten voi puuttua mahdollisiin epäkohtiin palveluissa.

1. Yksilölliset palvelut

Valtakunnallinen taso:

- Lait ja ohjeet takaavat palvelujen yhdenvertaisen laadun.
- Palvelujen valvonnassa käytetään yhdenmukaisia laatukriteerejä. Laatukriteerien toteutumista valvotaan eri näkökulmista (laaja-alaisen seurantaryhmän käyttäminen, asukas itse, kunnan edustaja, palvelujen tuottaja, valvontaviranomaiset)
- Asunnot ja palvelut erotetaan toisistaan. Henkilö tekee huoneenvuokralain mukaisen vuokrasopimuksen.
- Valtakunnallisissa asuntojen rakentamishjelmissä ja kehittämisen rahoituksessa tuetaan uusien asuntomallien kehittämistä.
- Lainsäädännöllä mahdollistetaan henkilökohtainen budjetointi ja palvelusetelin käyttö.
- Valtakunnallinen seuranta ja tilastointi perustuu käsitteisiin, joissa on erotettu toisistaan asunto ja asumista tukevat palvelut.

2. Tuettu päätöksenteko

Yksilön taso:

- Saan tietoa eri palveluista, niiden sisällöistä ja tavoitteista itselleni ymmärrettävällä tavalla (selkokielellä, kuvakommunikaatiolla, tulkkipalveluna jne.)
- Voin tehdä valintoja eri vaihtoehdoista.
- Saan tukea valintojeni seurausten ja mahdollisten riskien ymmärtämiseen ja vastuun ottamiseen asioistani.
- Voin käyttää apunani päätöksenteossa läheisiäni, puolueetonta tukihenkilöä tai edustajaa.
- Saan valita palvelujen tuottajista itselleni sopivimman.

2. Tuettu päätöksenteko

Palvelujen järjestämisen ja tuottamisen taso:

- Organisaation kulttuuri tukee asiakkaan kanssa tehtävää yhteistyötä.
- Palveluprosessit on kehitetty siten, että asiakkaat voivat omien voimavarojensa mukaisesti osallistua suunnitteluun, toteutukseen, kehittämiseen ja arviointiin.
- Palvelussa käytetään asiakkaan käyttämää kommunikaatiomenetelmää.
- Organisaation palvelua koskevat dokumentit on selkokielistetty tai kuvattu muuten asiakkaille ymmärrettävällä tavalla.

2. Tuettu päätöksenteko

Valtakunnallinen taso:

- Lainsäädäntö turvaa asiakkaiden kuulemisen.
- Lainsäädännöllä on varmistettu asiakkaiden oikeus tuettuun päätöksentekoon.
- Koulutusjärjestelmä tuottaa osaavaa henkilökuntaa, joka kykenee vastaamaan yksilöllisiin tuen tarpeisiin.

3. Kunnioittava kohtelu

Yksilön taso:

- Minun itsemääräämisoikeuttani kunnioitetaan kaikissa tilanteissa. Minua ei kuitenkaan jätetä heitteille, jos en itse kykene kantamaan vastuuta tekemistäni valinnoista.
- Minua kuunnellaan ja minulle annetaan tietoa minua itseäni koskevissa asioissa.
- Yksityisyyteni on turvattu.
- Saan apua terveydentilani ja turvallisuuteni ylläpitämisessä.

3. Kunnioittava kohtelu

Palvelujen järjestämisen ja tuottamisen taso:

- Organisaation kulttuuri tukee asiakasta arvostavaa ja kunnioittavaa kohtaamista. Avustamisen ja hoidon tilanteissa turvataan henkilön itsemäärääminen, autonomia ja intymiteetti.
- Kaikissa tilanteissa kunnioitetaan henkilön itsemääräämisoikeutta. Mikäli henkilöä joudutaan rajoittamaan, perustellaan ja raportoidaan toimenpiteet asianmukaisella tavalla.
- Palvelujen laatua arvioidaan henkilön hyvinvoinnin ja elämänlaadun näkökulmista.

3. Kunnioittava kohtelu

Valtakunnallinen taso:

- Eettiset kriteerit on määritelty valtakunnallisella tasolla ja niiden toteutumista valvotaan.
- Lainsäädäntöön kirjoitetaan nykyistä vahvemmat kunnioittavaa kohtelua koskevat säädökset.

4. Lainmukaiset palvelut

Yksilön taso:

- Perustuslailla säädetyt perusoikeuteni toteutuvat arjessa.
 - Minulla on oikeus valita asuinpaikkani.
 - Liikkumistani kotona tai lähiympäristössä ei rajoiteta turhaan.
 - Minua kohdellaan yhdenvertaisesti ja ihmisarvoani kunnioittaen.
 - Turvallisuuteni, henkilökohtainen vapauteni ja koskemattomuuteni on taattu.
 - Riittävät ja omia valintojani kunnioittavat palvelut antavat minulle mahdollisuuden elää ihmisarvoista elämää.
 - Toimeentuloni on turvattu.
- Oikeuteni hyvää palveluun ja kohteluun toteutuvat Sosiaalihuollon asiakaslain edellyttämällä tavalla.
 - Olen osallisena palveluideni suunnittelussa ja minun tarpeeni on kirjattu palvelusuunnitelmaan. Tarvittaessa kuullaan läheisiäni.
 - Toivomukseni ja mielipiteeni otetaan huomioon ja minun itsemääräämisoikeuttani kunnioitetaan kaikissa tilanteissa.
 - Minun etuni on ratkaiseva tekijä päätöksenteossa ja toiminnassa.

4. Lainmukaiset palvelut

Yksilön taso:

- Palveluni ja tukitoimeni järjestetään noudattaen lakia
 - Palveluni edistävät edellytyksiäni elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä.
 - Palveluni ehkäisevät ja poistavat vammaisuudestani aiheutuvia haittoja ja esteitä.
 - Palveluni vastaavat yksilöllistä avun ja tuen tarvettani.

4. Lainmukaiset palvelut

Palvelujen järjestämisen ja tuottamisen taso:

- Organisaatiot
 - huolehtivat, että asiakkaan perusoikeudet toteutuvat arjessa (PL 22 §)
 - mahdollistavat riittävät ihmisarvoisen elämän edellyttämät palvelut asukkaille (PL 19 §)
 - huolehtivat siitä, että palvelut järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan kunnassa esiintyvän tarpeen mukaan (VPL 3 §)
 - edistävät asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun (Sos. huollon asiakaslaki 1 §)
 - ottavat huomioon vammaisten henkilöiden esittämät tarpeet ja näkökohdat (VPL 7 §)
 - valvovat asiakkaan oikeuksien toteutumista.

4. Lainmukaiset palvelut

Valtakunnallinen taso:

- Valtion budjettiin varataan riittävät määrärahat laadukkaiden asumispalveluiden rahoittamiseen.
- Kunnille varataan riittävästi aikaa valmistautua säädettäessä uusista tehtävistä.
- Vammaisten ihmisten oikeuksista ja velvollisuuksista tiedotetaan riittävästi ja ymmärrettävästi.
- Palvelujen tuottajien toimintaa valvotaan yhdenmukaisilla kriteereillä.
- Palveluiden kehittämistyöhön varataan riittävät resurssit.
- Asiakkaan toimeentulo on turvattu.

5. Ihmisoikeuksien turvaaminen

Yksilön taso:

- YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus edellyttää, että
 - minua kohdellaan yhdenvertaisesti muiden kanssa ja ihmisarvoani kunnioitetaan (3 artikla)
 - minulla on oikeus valita missä ja kenen kanssa asun ja kuinka asumisjärjestelyni toteutetaan (19 artikla)
 - saan päättää omista asioistani ja saan siihen tarvittaessa tukea (12 artikla)
 - saan tarvitsemi palvelut, joihin kuuluu myös henkilökohtainen apu (19 artikla)
 - minulla on oikeus osallistua ja olla osallisena lähiyhteisössäni ja yhteiskunnassa laajemminkin (19 artikla)
 - Henkilökohtainen koskemattomuuteni on turvattu (15-17 artiklat)

5. Ihmisoikeuksien turvaaminen

Palvelujen järjestämisen ja tuottamisen taso:

- Kunnalliset päätöksentekijät ja toimijat sekä asumispalveluiden tuottajat
 - tuntevat YK:n yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksista ja noudattavat sopimusta sekä edistävät sen toteutumista käytännössä
 - varmistavat ihmisoikeuksien toteutumisen omassa päätöksenteossaan ja käytännön toiminnassaan
 - varaavat raha- ja henkilöresurssit oikeuksien toteuttamiseksi
 - varmistavat oikeuksien toteutumisen tiedottamalla ja valvomalla päätöksentekoa ja toimintaa

5. Ihmisoikeuksien turvaaminen

Valtakunnallinen taso:

- Suomi ratifioi pikaisesti YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen ja perustaa sopimuksen täytäntöönpanoon ja seurantaan tarvittavat mekanismit.
- Ihmisoikeuksista tiedotetaan ja niiden noudattamista valvotaan.
- Palveluiden tuottamiseen varataan riittävät resurssit.
- Lainsäädäntö uudistetaan vastaamaan ihmisoikeussopimusten vaatimuksia.

6. Osallisuus lähiyhteisössä ja yhteiskunnassa

Yksilön taso:

- Minä osallistun ja toimin yhteisössäni ja käytän muiden kuntalaisten tavoin yleisiä palveluja.
- Asioin itse kaupassa, pankissa jne. ja saan siihen tuen ja avun.
- Käytän yleisiä vapaa-aika- ja harrastuspalveluja sekä saan tarvitsemani tuen yhteiskunnalliseen toimintaan osallistumisessa.
- Minä tapaan asuinyhteisöni ulkopuolella olevia ystäviäni ja läheisiäni ja minua tuetaan siinä.

6. Osallisuus lähiyhteisössä ja yhteiskunnassa

Palvelujen järjestämisen ja tuottamisen taso:

- Kuntalaiset ovat yhdenvertaisia ja palvelut turvaavat kaikkien yhdenvertaisen osallisuuden
- Yleiset tilat ja palvelut ovat esteettömiä ja saavutettavia (design for all).
- Erilliset asunnot ja ryhmäasunnot sijaitsevat lähellä yleisiä palveluja.
- On tarjolla riittävä määrä yksilöllisiä palveluja ja avustajia, jotka turvaavat yksilölliset mahdollisuudet osallistua.
- Yhteiskunnallisen osallistumisen ja sosiaalisen liittymisen tukeminen on määritelty osaksi työntekijöiden työnkuvaa.
- Palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa mahdollistetaan ihmisen oikeus myös mielekkääseen työhön tai päivätoimintaan.

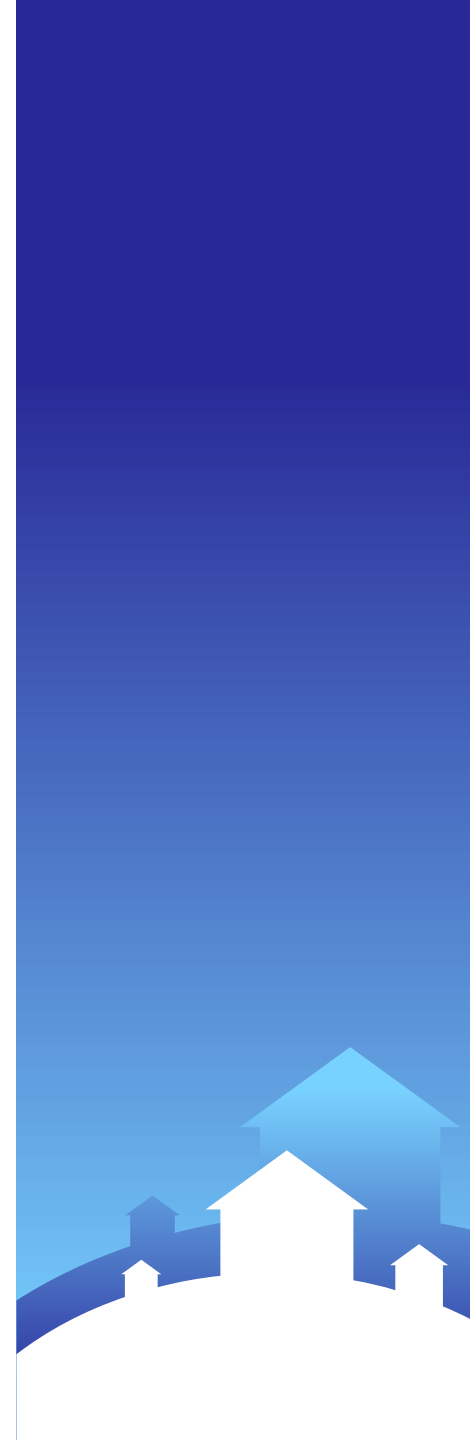
6. Osallisuus lähiyhteisössä ja yhteiskunnassa

Valtakunnallinen taso:

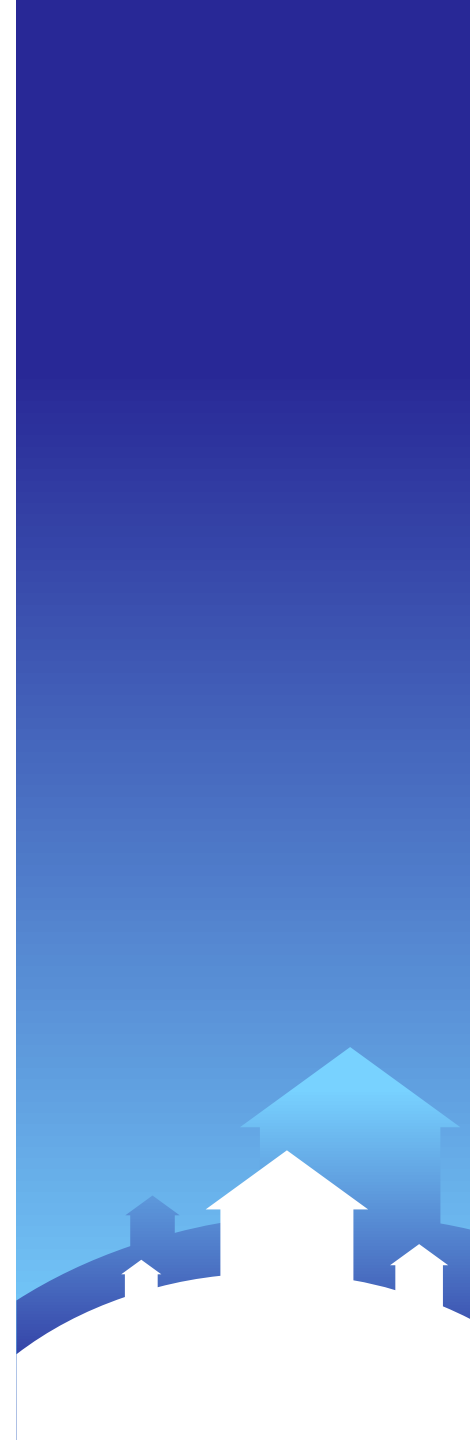
- Lait ja ohjeet takaavat palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden, käytettävyyden ja laadun.
- Lailla on turvattu ihmisen oikeus valita kotipaikkakuntansa ja lähiyhteisönsä.
- Tilojen ja palvelujen rahoituksen ehtona on niiden esteettömyys ja saavutettavuus eri näkökulmista (design for all).

9. Valiokunnan työskentelyn organisointi: määräaikaiset alajaokset ja valiokunnan yhteiset kokoontumiset

- Alajaos-idean esittely
- Keskustelu ja päätökset alajaoksista, alajaostyöskentelyyn osallistujista, alajaosten vetäjistä, alajaosten työskentelykäytännöistä ja alajaosten suhteesta valiokunnan yhteisiin kokoontumisiin
- Valiokunnan seuraavat yhteiset kokoontumiset: ajankohdat ja paikat

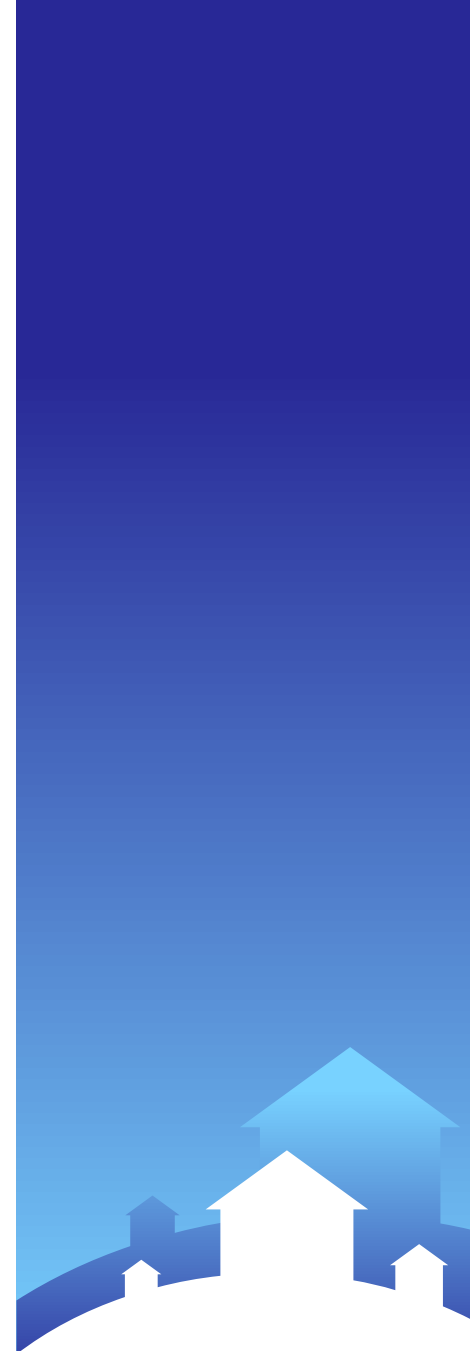

- Alajaos-idean esittely
 - Perustelut ehdotukselle
 - Valiokunnan suuri jäsenmäärä → konkreettisen työskentelyn organisoinnin haasteet
 - Päivätoiminnan kysymykset – työtoiminnan kysymykset – työllistymisen tukemisen kysymykset → keskustelu liikkuu laajalla vaihteluvälillä
 - STM:n TEOS-työryhmä työskentelee 31.12.2013 asti → vuoden 2013 aikana tärkeä saada ”syötettyä” TEOS-työryhmälle konkreettisia ideoita, ehdotuksia, tuotoksia kehitysvammaisten henkilöiden työelämäosallisuuden näkökulmasta

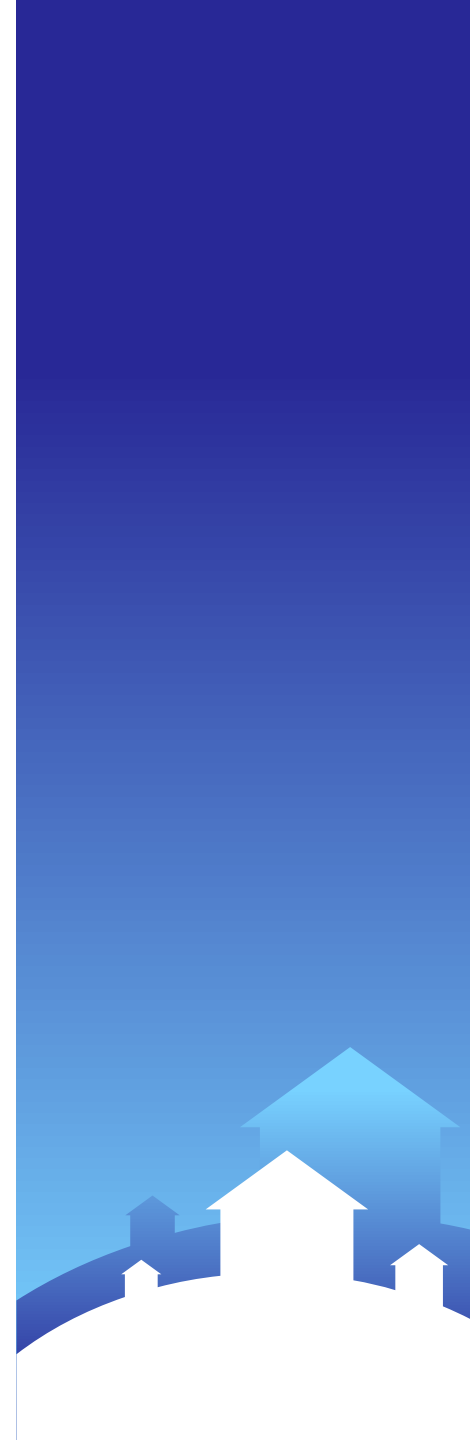
– Ehdotus

- Hyödynnetään KVANK:n laatuvaliokunnan työskentelymalleja: **valiokunta ja määräaikaiset alajaokset/työryhmät, jotka työstävät tiettyä sovittua teemaa konkreettisiksi tuotoksiksi** (vrt. laatusuosituksset, kannanotot, hyvien käytäntöjen esittelyt...).
- Valiokunta jakautuu kahdeksi alajaokseksi: päivätoiminta-alajaos ja työelämäosallisuus-alajaos. Työelämäosallisuus-alajaos sisältää sekä työtoiminnan että työllistymisen tukemisen näkökulmat.
- Alajaokset toimivat aluksi esim. 6 kuukauden ajan. Alajaokset kokoontuvat sopimallaan rytmillä, kuitenkin suhteellisen tiheästi (esim. kerran kuukaudessa), jotta työskentely etenee.
- Työskentelyn sisällöissä alajaosten on hyvä pyrkiä eri menettelyin sisällyttämään työskentelynsä vahvasti palvelujen käyttäjien näkökulmaa. Lisäksi alajaosten on hyvä pyrkiä peilaamaan työskentelynsä tavoitteita ja tuotoksia esim. YK:n yleissopimukseen vammaisten henkilöiden oikeuksista (erityisesti artiklat 12, 19 ja 27), KVANK:n yksilöllisen tuen laatukriteereihin sekä Simon Duffyn kansalaisuus-jäsennykseen.
- **Alajaosten työskentelyn tuloksia ja tuotoksia tarkastellaan valiokunnan yhteisissä kokouksissa**, joissa mm. käydään yhteistä keskustelua työstettävistä asioista ja tuotoksista sekä suunnitellaan esim. yhteisiä "ulostuloja" alajaostyöskentelyn pohjalta.

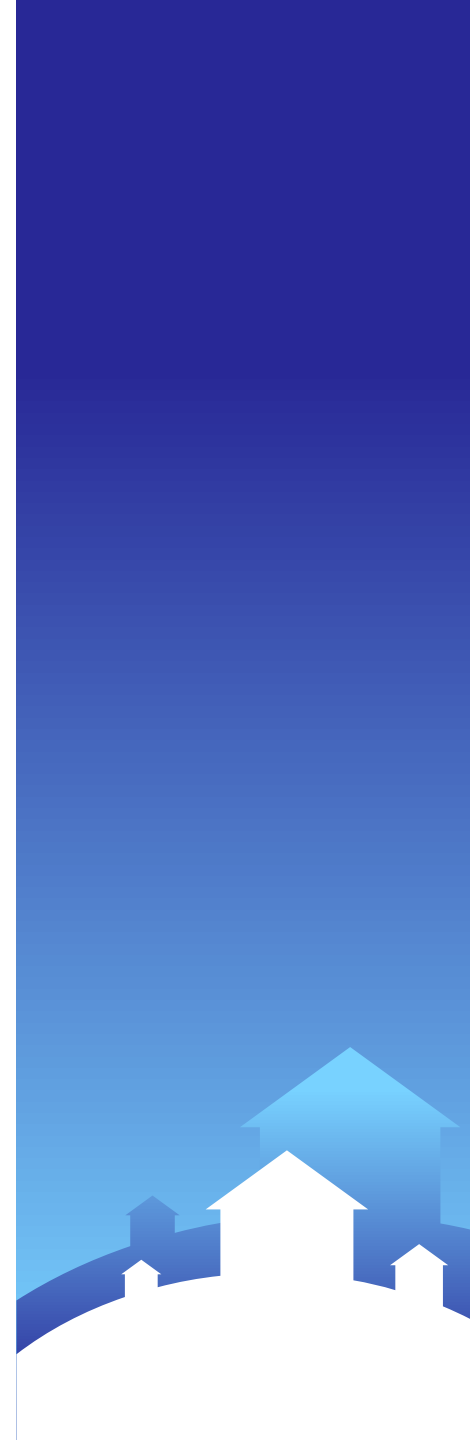

- **Alajaoksiin ilmoittautuvat ne henkilöt, jotka kokevat pystyvänsä antamaan työskentelyyn konkreettista panostaan (työaika, kirjoittaminen, tiedon kerääminen tms. asioiden työstämisen vaatima konkreettinen panos) ja sitoutuvansa ehkä tiiviiseenkin työskentelyyn.** Alajaosten toimivuuden kannalta sopiva henkilömäärä on noin 8 hlö per alajaos.
- Ne valiokunnan jäsenet, jotka eivät voi tai halua osallistua alajaosten työskentelyyn, jatkavat entiseen tapaan valiokunnan yhteisiin kokoontumisiin osallistumista.
- **Alajaoksille nimetään määräaikaiset vetäjät, jotka organisoivat työskentelyä ja huolehtivat sen etenemisestä.**
 - Päivätoiminta-alajaoksen vetäjäksi on ehdotettu Marjut Mäki-Torkkoa Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymästä.
- Jotta alajaosten työskentelyä voidaan koordinoida yhteen, Työn ja päivätoiminnan valiokunnan puheenjohtaja seuraa päivätoiminta-alajaoksen työskentelyä ja valiokunnan sihteeri työelämäosallisuus-alajaoksen työskentelyä. Valiokunnan puheenjohtaja ja sihteeri voivat tarvittaessa antaa alajaoksille työpanostaan jonkin verran esim. alajaosten kokoon kutsumisessa, tuotosten stilisoinnissa tms. **Valiokunnan puheenjohtaja ja sihteeri eivät kuitenkaan ole alajaosten ”työrukkasia”, vaan alajaoksissa työstettävät tuotokset syntyvät koko alajaoksen yhteisenä työnä alajaoksessa sovittavan työnjaon pohjalta.**
- Kehitysvammaliitto tarjoaa alajaosten käyttöön kokoustilansa (kokoustilojen kulloisenkin saatavuuden mukaan). Kehitysvammaliitto ei järjestä alajaoksille kokoustarjoiluja.

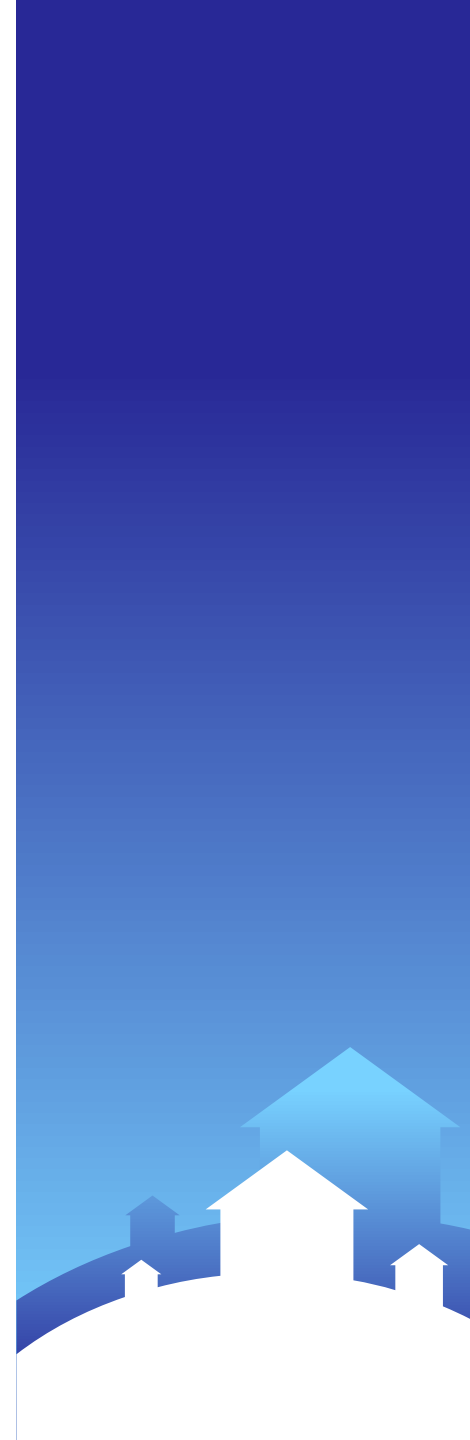
- Keskustelu ja päätökset alajaoksista, alajaostyöskentelyyn osallistujista, alajaosten vetäjistä, alajaosten työskentelykäytännöistä ja alajaosten suhteesta valiokunnan yhteisiin kokoontumisiin
- Pienryhmä saatava aikaan työskentelyn edistämiseksi
- Kari Vuorenpää työryhmän vetäjäksi
- Työryhmän tehtävä: vision muodostaminen koko valiokunnan työkentästä
 - YK-sopimus, SHL-laki, Simon Duffyn kansalaisuusjäsenyys, yksilöllisen tuen laatukriteerit vision muodostamisen rakennuspuina
 - Kehitysvammaisten henkilöiden näkemykset keskeisenä
- Ilmoittautumiset/ehdotukset työryhmän jäsenistä
 - Kari Vuorenpää, työryhmän vetäjä
 - Pirjo Valtonen, Varsinais-Suomen ehp
 - Veijo Lehtonen, omaisedustaja
 - Sirpa Granö, Rinnekotisäätiö
 - Ehdotus: Jaana Osara, Me Itse (tai Me Itsen nimeämä muu edustaja)
 - Elisabeth Pohjanheimo-Vihavainen, Helsingin kaupunki
 - Merja Hento, Eteva
 - Ehdotus: Anne Myllylä/Valtteri Rantanen, OmaPolku
 - Taija Sievinen, Pariksäätiö
 - Ehdotus: Kärkulla samkommun
 - Timo Pesu (erityisesti työryhmän ja koko valiokunnan työn yhteensovittamisen näkökulmasta)
 - Marika Ahlstén (erityisesti työryhmän ja koko valiokunnan työn yhteensovittamisen näkökulmasta)

- Valiokunnan seuraavat yhteiset kokoontumiset: ajankohdat ja paikat
 - Ti 12.2.2013 klo 10.00-15.00 (lounastauko klo 12.00-13.00), Kehitysvammaliitto
 - Neuvotteleva virkamies Eveliina Pöyhönen, STM: Sosiaalihuollon työelämäosallisuus
 - Työneuvoston päätoiminen sihteeri, OTL, varatuomari Jaana Paanetoja, TEM: Työtä vai työtoimintaa? Kehitysvammaisten ja mielenterveyskuntoutujien työtoiminnan ja työllistymisen työoikeudellisia näkökulmia
 - Ma 13.5. klo 10-15, Bovallius-ammattiopisto (vahvistetaan myöhemmin), Turku

12. Muut mahdolliset asiat

Varokaa tonttuja!

